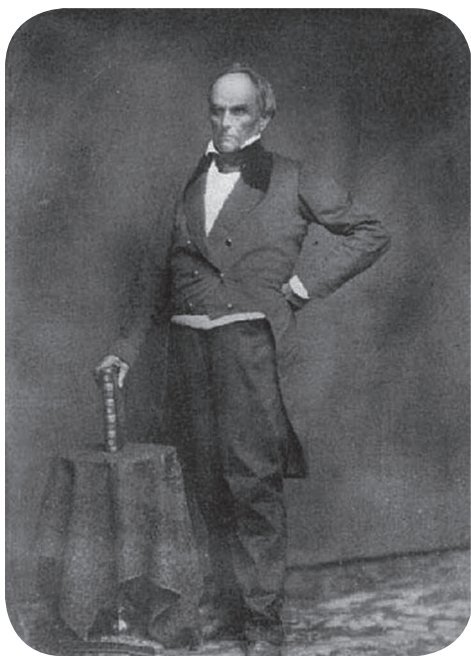

De avonturen van Henry II Fix

Atte Jongstra
*De avonturen van
Henry II Fix*

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een werkbeurs van het Fonds voor de Letteren.

Copyright © 2007 Atte Jongstra

ISBN 978 90 295 7470 9 / NUR 301

www.arbeiderspers.nl
www.atejongstra.nl

*Men dient slechts een vinger in de aarde te steken om te rieken op wat
voor grond men is.*

A. L. Barbaz

Inhoud

Een uitsmijter als begin 9

De avonturen van Henry II Fix

Waarin de wereld goed is 19

Levervlekken en vermaak 21

Een verwekking met bezwaren 23

Het kapitaal der Fixen 29

Over mijn opvoeding 31

Eerste theorie: over de gans 35

Vanwege Marcus 10 36

Het geval met de viool 40

Mijn moeder, en Klaartje 41

Een regenworm- en kevergesprek 47

Uit het dagboek van mijn jeugd 51

Wat mijn vader vertelt en mijn moeder ontstelt 55

Fix versus Feith 58

Embryo vermist, trekschuitavonturen 65

Korte theorie van het oerslijm 74

Eerste liefde 75

Korte theorie van de vrijgezel 91

In strijd met de Feithen 92

Over toonkunst 99

Leven op een eiland 105

Een onchronologisch kapittel 110

Theorie van het onvermogen 115

Waarin we terugkeren naar 1798 116

Een theorie over de haas 126

De wilde tijd 127

De weduwe Wilders onthult haar geschiedenis 132

Over zenuwtepels 138

Hoe mama op de stamtafel kwam 141

Mama's graf gevuld, aantekenen! 146
Op moederzand 150
Waarin naar mijn welstand wordt geïnformeerd 154
Een kruitramp te Leiden 160
Waarin er iets mank loopt 165
Bliksemonderzoekingen 172
De afbraak der dingen 177
Twee soorten van onverstoorbaarheid 183
Hoe ik mijn eigen naam behield 186
De cultuur der kozakken 191
Een bos oranjelinten en mijn vernedering 195
Op het slagveld te Waterloo 198
Het ontwerp voor de koplaars 209
Over godsdienst 210
Een aantal opvattingen op het gebied der toneelkunst 211
Witgekamde IJsselharen 213
De kip en de wetten der natuur 217
Over de laatste uren van mijn vader 226
Mijn majordomus 229
Hoe een minderman in de weg staat 236
Een hogere orde 239
Hoe ik bijdroeg aan Feiths dood 245
Een watersnood met bittere uitkomst 252
Duikertoestellen, erwtenworst 257
Gewrichtspijn, Kamper uien 258
Ontwerp voor een nieuw levensplan 265
Aanzitten op Het Loo 269
Mijn wereldkaart, schutters op klompen 273
Een knal tot slot 278
De theorie van het hoog orgaan 283
Door de hydro-oxigene microscoop gezien 287
Over averechts verkeer 289
Een man in het midden 294
Ongehuwdenbelasting, boterdag 297
Luchtverschijnselen 303
Een androïde klarinetspeler 308
Hoe ik tot het water kwam 312
Een fraai gelijkend kunstportret 320

Archiefarzelingen 324

Waarin de weduwe verhaal komt halen 332

Uitzicht op de eeuwigheid 338

De digestie van een uitsmijter 339

Noten 345

Verantwoording en bronnen 384

‘Aantekenen: kameel herstellen!’ Uit een losse notitie van Henry II Fix.
Collectie Henry II Fix (HCO, Zwolle)

Een uitsmijter als begin

Vlak voor de middag van 28 februari 2004 reisde ik naar Leiden om met de dichter Breekveld een uitsmijter te eten. Als collega's onder elkaar, een traditie die wij enige tijd hoog wisten te houden. Het was een van die dagen waarop je de winter nog in de leden voelt. De wind was koud, maar je rook al een zweem van de naderende lente. Wij waren te voet op weg door het centrum van de stad, naar de plaats waar men eieren met spek het beste eet, en passeerden een boekwinkel waar Breekveld graag zei te komen. Aan de boekwinkel was een veilinghuis verbonden. Ik kende de naam, maar was er nooit geweest: Burgersdijk & Niermans. De deuren stonden wijdopen, er was kijkdag, we liepen naar binnen.

In de gang van het veilinghuis stond een opgezette kameel. Ik meende met een boekenveiling te maken te hebben en keek mijn collega verwonderd aan. Ook hij wist de aanwezigheid van het dier niet thuis te brengen. Toen viel ons een vergeeld briefje op, dat ter hoogte van de rechterschoft aan de huid geprikt was. Dit stond erop geschreven:

De kameel van Heer Vader = gescheurd. Pluk
stro aan de lucht, ter hoogte van zijn natuurlijk
opgezet zadeldoestel. Mijn paard siddert van
schaamte en schrik bij de aanblik. Mijn erfkemel:
zoon van geduld, vlagvoerder der muzelmannen,
een zonderling kasteel. Lot: lastdragend. Lange
baard van kin tot poten. De lippen, ogen: onnozel.

De geboorte van een kameel is een belangrijk lichtfeest.
Een slapend dier is een donkere massa, een rotsblok
gelijk. Bij ontwaken schreeuwt het schip der woestijn.
Sultan Mahmoed bracht in het jaar 1024 20.000 waterkamelen
in verzegend gebied.

Wordt door het woord bestuurd, niet met slaag.
Medekinderen mijns Vaders... Bloedgierige
bedoeïenen... Zadelts uw dieren!
(Aantekenen: kameel herstellen!)

‘Dat is nog eens wat anders dan een uitsmijter,’ zei ik verbaasd tegen Breekveld. ‘Volgens mij ziet een kameel er trouwens precies zo uit als hier wordt verteld. Ook de kameelfuncties kloppen tot op de letter.’

‘En stro aan de lucht is er óók,’ zei Breekveld. Hij wees op een winkelhaak in de harige huid waar inderdaad een paar sprietjes uit staken, al kan het hooi zijn geweest.

We keken nog eens naar de tekst.

‘Het lijkt een gedicht,’ zei mijn eieren-met-spek-vriend.

‘Het lijkt wel uit een encyclopedie,’ zei ik.

We hielden het in het midden, om niet alvast de sfeer straks aan tafel te bederven.

In de kijkzaal stonden zaken uitgestald die men associeert met een rariteitenkabinet. Schelpen, staafflessen met preparaten van dit of dat. Ik zag een menselijke foetus met een vissenstaart, vlinders opgeprikt, veel opgezette vogels, prenten waaronder een hele serie die vuurwerk liet zien. Instructieaquarellen waarop het vrouwelijk geslacht was afgebeeld, beelden van een stad die ik niet direct herkende, steevast met zwemmende zwanen, portretten van moederlijke vrouwen met een opvallend grote neus. Ik herinner me een half verrotte schoen met beenwindsels (heel oud, leek me), een dildo van hout.

‘Wie dit bij elkaar heeft verzameld, moet een interessante klootzak zijn geweest...’ zei Breekveld, altijd in voor taal met kracht.

‘Verdomme, nou...’

We vroegen naar de catalogus, die tien euro bleek te kosten.

‘Doen!’ zei Breekveld. ‘Zit vast iets voor je bij.’

Ik aarzelde. Erg reislustig was ik niet in die tijd, ik zag dat de veiling over meer dan één dag was verdeeld en het vooruitzicht nog tweemaal naar Leiden te gaan lokte niet erg. Breekveld zag mijn twijfels.

‘Je kunt ook een schriftelijk bod achterlaten,’ zei hij.

De kameeltekst intrigeerde. Misschien werd hier meer van dien aard aangeboden, al zag ik in eerste instantie alleen objecten uit het Kabinet der Natuur: een kastje waarin een opgezette wielewaal en de resten van wat ooit een ui moest zijn geweest, een bever met een roeispaan, combinaties die niet erg voor de hand lagen.

Ik liep naar een tafeltje waarachter een stijf geklede juffrouw de catalogi verkocht, en legde een tientje neer. Het bleek om de 'Collectie Schutte' te gaan, de nalatenschap van een kinderloos gebleven rentenier.

'Een verzamelaar kennelijk,' zei ik tegen Breekveld, die me wees op drie geopende kisten die hij intussen op een tafel had zien staan, en die gevuld bleken met een aantal in mappen gebundelde manuscripten.

'Hoe heet die collectie ook alweer?'

Ik noemde de naam Schutte.

'Hm...' mompelde Breekveld. 'Ik zie hier iets anders staan: Henry II Fix.'

De kisten bleken mappen te bevatten, waarin een groot aantal teksten. Ik vond een map met een etiket *De avonturen van Henry II Fix*, die een soortement autobiografie leken te betreffen – de man bleek geleefd te hebben van 1774 tot 1844. Ik bladerde even in een partituur voor een Concert voor Klavier en Cello, een andere kist was gevuld met een grote hoeveelheid losse vellen met notities.

'Interessant,' zei ik tegen Breekveld, die over een andere kist hing. Hij hoorde me niet eens. Er was iets van opwinding in zijn bewegingen gekomen, koorts. De lok die hij doorgaans zorgvuldig over zijn kale schedel had geplooid, hing over zijn rechteroor. Ik zag zweet in zijn nek parelen.

'Ik ga zelf bieden,' hoorde ik hem mompelen. 'Knettergeek spul.'

Ik geloof dat ik me pas op dat moment realiseerde dat ik de Collectie Schutte coûte que coûte wilde verwerven. Dit was geen voor de hand liggende beslissing. Het waren mijn arme jaren. Mijn boeken verkochten slecht, van mijn stukken voor de krant zou ik beslist niet rijk worden, er was geen erfenis om op vooruit te lopen en van de ene, eenzame prijs die ik in de Staatsloterij had gewonnen, kon ik nog geen nieuw lot betalen. Maar wat doet men als de begeerte toeslaat, die nog eens werd aangewakkerd door een vriend die zich

ontmaskerde als concurrent? Ik kan alleen maar zeggen dat er iets in mij werd losgemaakt.

‘Dat vind ik nou niet aardig van je...’ begon ik.

Breekveld keek op uit een kist.

‘Wat?’

‘Dat jij die papieren nu ook meteen wilt hebben...’

‘Wat wou je bieden dan?’ vroeg Breekveld.

‘En jij er dan boven gaan zitten? Ik hou mijn mond dicht.’

‘Ik dacht anders dat je geen rooie cent had...’ probeerde Breekveld nog.

Ik ontstak in woede.

‘We waren toch vrienden?’ riep ik. ‘Steek die uitsmijter maar in je reet! Tabee!’

Op hoge poten beende ik de kijkzaal uit en liep naar een café aan de overkant van de straat. Honger had ik niet meer, ik hield het bij koffie.

Zittend aan de cafétafel keek ik de catalogus door. In een woord vooraf schreef de veilingmeester verheugd te zijn de Collectie Schutte onder de hamer te brengen, zij het in zeer lauwe termen, waaruit ik meende op te maken dat hij niet veel gewin van de veiling verwachtte. Zijn aanprijzingen (‘een bijzondere natuurhistorische verzameling’, ‘cultuurhistorisch belang’, etcetera) hadden alles van een verplicht nummer, om er maar het beste van te maken.

Over de naam Fix las ik niets, met de naam Schutte werden alleen de gegevens in verband gebracht die ik al kende: van Zwolle tot rentenier te Leiden, kinderloos overleden. Dat schoot niet erg op.

Ik nam de te veilen stukken door. Kameel, kastje met wielewaal en ui, vlinders, vogels, vuurwerkprenten, veel meer. De kisten met de manuscripten vond ik niet terug. Driemaal las ik de hele lijst door, maar vond ze nergens, tot mijn oog viel op het lot ‘Ongenoemde stukken (3)’. In plaats van de richtprijs die overal bij stond vermeld, was er hier een vraagteken gedrukt.

Ik keek in gedachten uit het raam naar buiten, waar ik Breekveld

juist het veilinggebouw zag verlaten. Ik probeerde zijn toestand te peilen, maar hij sloeg de kraag op bij de koude wind. Zijn gezicht kon ik niet zien. Er viel me een regel van hem in, veelzeggend voor de man die óók in hem huisde:

Twee mannen in rok vechten om de organen van een vrouw, ik zie klieren schieten, darmflora in alle pracht over het grondzeil...

Ik vroeg me af of hij een schriftelijk bod had gedaan. Toen ik had afgerekend, ging ik opnieuw het veilinghuis binnen, waar de dame achter het catalogustafeltje tot mijn vreugde was vervangen door een bleke, overduidelijke werkstudent, wie het veilingwezen geheel onverschillig leek te zijn. Ik stapte op hem toe en keek hem zo vriendelijk mogelijk aan.

‘Goedemiddag.’

‘Het zal wel,’ zei de jongeman. ‘Een pestkoude middag als je het mij vraagt.’

‘Nou...’ riposteerde ik. ‘Ik heb er anders mooi de lente in geroeken.’

Dat moest ik zelf weten. Wat of er verder van mijn dienst was?

‘Ja,’ zei ik. ‘Ik heb net een schriftelijk bod gedaan op enkele Schutte-stukken, maar bedacht dat het me eigenlijk méér waard is.’

Hij pakte een bakje waarin enkele papiertjes lagen.

‘Naam?’

‘Breekveld.’

Tot mijn onuitsprekelijk genoegen bleek mijn uitsmijtervriend een bod te hebben uitgebracht, al schrok ik van het bedrag: 250 euro. De jongeman gaf me een nieuw papiertje, waarop ik het getal 260 noteerde, mijn eigen naam en adres invulde en het aan hem overhandigde.

‘Ik dacht dat u Breekveld heette. Maar hier zie ik Jongstra staan.’

Ik reageerde zonder een spier te vertrekken, wat ik als teken beschouw dat ik ver wilde gaan voor de kisten: ‘Het was een bod in commissie. Ik handel in naam van Breekveld. Het is bij nader inzien beter dat zijn naam ter veiling niet valt.’

De jongen haalde zijn schouders op.

Prachtig. De sterren stonden goed. En ze bleven goed staan. Met mijn vriend had ik tot de veiling geen contact, daarna ook niet meer. Men heeft tenslotte geen gezelschap nodig om een uitsmijter te genieten. Voor de zekerheid reisde ik naar Leiden op de dag waarop de Schutte-kisten onder de hamer gingen. Ik bleek de enige bieder, andere liefhebbers waren er niet. En ik verwierf de kisten, alle drie. Met spijt. Voor 25 euro had ik ze ook gehad. Drie dagen later kon ik ze ophalen, wat ik deed met een geleende auto.

Het bleek een rijkere collectie dan gedacht, en had met Leiden niets uitstaande. Zwolle bleek de klok te slaan, maar het ging om een klok met landelijk, zo niet internationaal bereik. Henry II Fix bleek een vergeten genie. Uit de schier eindeloze hoeveelheid stukken moest ik een keuze maken. Alle autobiografische passages heb ik (hertaald, bewerkt, aangevuld) opgenomen in de bladzijden die volgen. Een heel boekwerk bij elkaar. Hier en daar heb ik een greep gedaan uit een lijvige map met het opschrift 'Theorieën'. Waar de geschiedenis hiaten bevatte, heb ik die ingevuld, naar de nieuwste gegevens.

Voor de rest, ook als het gaat om de vraag wie Fix is, en wie Schutte, spreken *De avonturen van Henry II Fix* voor zichzelf.

Die avonturen geef ik hier. Met noten, naar waarheid.

*De avonturen van
Henry II Fix*

Hendrick ten Oever, 'Gezicht op Zwolle' (1675).
(National Gallery of Scotland, Edinburgh)

Waarin de wereld goed is

Op de ochtend van 16 oktober 1832 stond ik in de Mastenbroeker polder, bij prachtige zonneshijn. Een nauwelijks merkbaar windje dreef een paar witte wolkjes over de weilanden, waar de gezellig samenwonende grassen de groei reeds ernstig hadden vertraagd en zich bijna werkeloos koesterden in de herfst, die zich van zijn aangenaamste kant liet zien. Ik was in groot kostuum en snoof roerloos als een standbeeld de al fris geworden lucht in. Henry II Fix, heer van Zwol tot Mastenbroek, hoogstpersoonlijk. Het roodbonte vee lag verspreid te herkauwen, mijn paard stond aan een landhek vastgebonden vredig te wachten op mijn terugkeer. Ik voelde me machthebber over mijn leven en dacht aan de weduwe Wilders. Waarschijnlijk dronk zij op dit uur thee met een bevallig geheven pinkje, misschien had ze al een eerste hapje uit een kaakje genomen en het mogelijk alweer teruggelegd op het theeschotel-tje. Haar daar te weten, rijpend in de rust van haar nette huiskamer, en mij hier, maakte mij gelukkig.

Ik heb toen het hoofd naar het zuidwesten gewend, waar ik de stad Kampen wist. Dom, onbeduidend, stuiptrekkend in een na de Hanzetijd gefnuikte toekomst. Iets naar links zag ik de toren van Wilsum, de mislukte stad, waar de dorpsburgemeesters uit de arme tak der Fixen hun paar honderd onderdanen hadden weten op te stuwen tot bijna niets. Een paar boerenhoeven en een heg, een kerk, zo ongeveer. Keek ik de andere kant op, dan lag daar op zijn rug het onbeduidende Hasselt, een vriendelijk stadje aan het Zwarte Water waar men slechts aanmeert als men verveling zoekt en haakt naar grootheid die men nooit bereiken zal.

Onwillekeurig speurt het oog dan naar een uitstekendheid, een uitzicht waaraan men zich optrekt. Zo kreeg ik in het zuidoosten het verre silhouet van Zwolle in de kijker, mijn geliefde vaderstad. Meteen hoop, beweging, leven in zijn puurste vorm.

Ik hoorde geruis in de lucht, en zag een aantal zwanen aanwie-

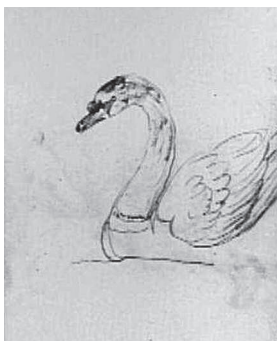
ken. Zwanen, dacht ik, ze staan voor Zwols soevereiniteit over het Zwarte Water. Voor geboren worden en voor sterven. Dit versterkte mijn geluksgevoel. Daartussen gebeurt het immers allemaal, het geluk, op de grens tussen leven en dood.

‘Strijk maar neer, geliefde zwanenmeisjes...’ mompelde ik.

En ze streken neer.

Er voltrok zich het wonder uit de volksverhalen: ze werden meisjes, vrouwen eerder. Het kwam mij voor alsof de milde trekken van de weduwe Wilders zich vermenigvuldigden en zij zich in veelvoud, zonder veren, naakt aan mij vertoonde. Ik kneep de ogen half dicht om dit effect te versterken. Zag haar lieflijk zwemmen in het dankzij de warme nazomer nog aangename water van de brede tochtsloot die langs het weiland liep. Een andere gestalte zat zich langs de oever met een dikke witte handdoek af te drogen, weer een ander sneeuwkleurig weduwenexemplaar liet zich de hand likken door een kalm liggend koebeest, een vierde bezag haar blanke schoonheid in de stille waterspiegel, nummer vijf spreidde haar armen als vleugels naar mij uit, in overduidelijk verlangen.

Het was een gewaarwording alsof ik voor een schilderij stond. Gezicht op Zwolle. De zwanen van de stad, vrouwenvlees, de onverstoorbare dienstbaarheid van 't vette vee... Hier legde zich strekkend tot de toren van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, die men de Peperbus is gaan noemen, een groene wereld aan mijn voeten neer. En ik zag dat het goed was.

Tekening door Henry II Fix. Aangetroffen in de collectie Henry II Fix (HCO, Zwolle)

Levervlekken en vermaak

Op 16 oktober 1832 telde ik achtenvijftig levensjaren. Ik noemde mij uitstekend geconserveerd, naar waarheid. Aan de magere kant gebleven, wat mijn waardigheid als heer verhoogt en de jeugdigheid krachtig houdt. Ik bekleedde het heerschap reeds vroeg, in bescheiden stilte. Ik volgde het leven in onze stad op gepaste afstand, in de vogelvlucht die bij de hoogte van mijn ambt hoorde, en hield nauwkeurig aantekeningen van alles wat mij merkwaardig voorkwam, op losse vellen waarvan ik enkele riemen bezat en die ik – eenmaal beschreven – met fraaie linten bijeenpakte in een map, waarvan ik voor- en achterzijde met gemarmerd papier heb beplakt. Een waardige bundel, in geest en grammen gewichtig geworden, steeds aangevuld met nieuwe inzichten, tekeningen, composities, waarnemingen en notities over alles wat steeds maar de neiging heeft te verdwijnen in de tijd, die in de woorden van de ten onrechte zo hoog geprezen Zwolse rijmelaar Rhijnvis Feith immers ‘als een schaduw heen vliedt’.

Ik noemde deze map *Avonturen*, want dat zijn het, al zal men er vergeefs zoeken naar struikrovers, roekeloze wandelingen over bergen en langs ravijnen, schipbreuk, geschaakte meisjes en al die andere dingen waarmee men de lezer het gevoel wil geven dat het elders steeds beter of spannender is dan waar men zelf verblijft. Dat laatste is in mijn *Avonturen* uiteraard niet het geval. Wie zich te Zwolle bevindt, hoeft naar geen andere streken te haken, want deze plaats is de best mogelijke van alle werelden. In mijn geval bestaan de avonturen uit de verkenningen van precies deze beste wereld, die net als overal op onze aardbol grillig is, onoverzichtelijk, opgebouwd uit losse onderdelen, nauwelijks cacao van te roeren. Soms vergelijk ik het met een klok die uit elkaar is genomen, waarbij enkele raderen zoek zijn geraakt en het aan de lezer is er zelf weer een lopend uurwerk van te maken.

Ik legde mijn functie als heer van Zwol tot Mastenbroek in 1832 niet neer. Het is een ambt voor het leven, een erekwestie. Ik begon de beschrijving van mijn leven en mijn opvattingen echter met het jaar 1832 vanwege het geluksmoment, een punt waarin de schepping zich voordeed als heelheid, met daarin mijn beoogde wederhelft de weduwe Wilders in al haar verschijningsvormen, en mijzelf centraal. Een dergelijk moment vol hoog, zuiver gestemd gevoel heeft men maar al te zelden. Sindsdien zijn er tien jaren verstreken – we schrijven nu 1842 – en heb ik gestaag doorgebouwd aan mijn levenswerk: de *Avonturen*. Soms denk ik aan publicatie. Maar er zien al zoveel geschriften het licht waaraan een laatste hand ontbreekt. Waartoe nog een aan de stapel toegevoegd? Ik besloot derhalve te wachten mijn werk te doen uitgeven, tot de laatste hand mij van de wereld neemt. Er valt tot dat moment nog veel te overzien.

Ik heb langer geleefd dan ik dacht, het tellen van mijn leverschikkingen heb ik opgegeven. De laatste deur is voor mij al op een kier gezet, de weg daarheen kent weinig afslagen meer. In de tijd die mij rest, zo besloot ik reeds in 1832, zal ik mijn voorbeeldig leven boekstaven, van begin tot eind. Ter lering. En voor wie vermaak zal vinden: lache wie lachen wil, men houdt de dwaze mens niet tegen. Het is niet iedereen gegeven een leven lang de ernst te dienen als ik, die zo vroeg tot ernst geroepen werd.

‘Men houdt de dwaze mens niet tegen.’
Anonieme tekening, aangetroffen in de
Collectie Henry II Fix (HCO, Zwolle)

Een verwekking met bezwaren

Het jaar heette A.D. 1774. Toen ik dat jaar op 1 januari ter wereld kwam, moeten de lustvuurwerken mij in de oortjes hebben geklonken als ernstvuurwerk. Ik verkeerde immers al een maand lang in baarmoederlijke oorlogsomstandigheden met mijn tweelingbroer Louis. Hij was mijn tegenhanger in alles, mijn tegenstrever van den beginne, 'Broeder Windbuil' zoals ik hem ben gaan noemen toen hij zich eenmaal uit mijn directe omgeving had weten weg te werken.

Ik heb vernomen dat hij mij soms miste, als mikpunt van zijn veleine spot. Van mijn kant heb ik hem evenzeer gemist, als kiespijn. Vooralsnog waren wij echter tot elkaar veroordeeld.

Ik heb me vaak afgevraagd welke factoren hebben gemaakt dat het niet slechts bij mij is gebleven, en dat mijn moeder (zij wist nog niet wat er van mijn broer zou worden) in blijde verwachting was van twee kinderen ineens. Uit alle theorieën daaromtrent heb ik het denkbeeld dat de windrichting en -sterkte bepalend is voor het bevorderen van de conceptie als meest waarschijnlijk aangenomen. Ook als het gaat om het geslacht van de ophanden zijnde boreling. Aristoteles en Thomas van Aquino maken hier melding van.

De kille noordenwind, door de Romeinen *aquilo* genoemd,¹ zou leiden tot een trage conceptie, die het vruchtbegin slechts aarzeland naar de baarmoeder voeren wilde en steevast leidde tot de kille bevalling van een aanstaande oude vrijster. Een zwak briesje uit die hoek stond garant voor een misgeboorte. De oostenwind, *euros* bij de Grieken,² komt in alle seizoenen droog aan in onze gewesten, wat leidde tot trage bevruchting en schraal, ziekelijk nageslacht (m/v). De westenwind (Romeins: *favonius*)³ daarentegen is altijd nat, wat brak nageslacht oplevert, week van binnen, vals en hard van buiten, vaak uitgroeïend tot blaaskaken of oplichters.

De zuidenwind ten slotte, in het Grieks *notos*⁴, bevordert de *hormunculus* in aangename warmte richting moederschoot.

Deze zuidenwind is stellig de beste en meest harmonische weersgesteldheid om de aanmaak van een mannelijke telg te stimuleren, een feit waar mijn vader naar eigen zeggen van op de hoogte was. Helaas had het weer roet in het eten van deze weerkundige wijsheid gestrooid, zei hij. Op het ultieme moment was de wind naar het westen gekrompen⁵ en had zich bekend tot een onvervalste *libs*, die zijn oorsprong in het westzuidwesten kent. Natuurlijk vroeg ik me af hoe mijn vader dit kon weten. Binnenshuis waait het immers niet. Misschien was het de schemer van de naderende dood die hem tot een nooit vertoonde vrijmoedigheid dwong, een openhartigheid die men als kind liever niet meemaakt. Maar dit waren zijn woorden: ‘Het was midden in de Mastenbroeker polder, jongen... Rijk grasseizoen, hooitijd, bergen op het land. Je moeder nieste in scheuten, maar wilde toch niet weg, ik had evenmin belangen in verplaatsingen naar elders. Waarom zou ik dat ook hebben gewild? De wind stond immers goed genoeg!’

‘Baarmoederlijke oorlogsomstandigheden’.
Prent uit de mappen
Icones Monstrorum I
& II.

(Zie p. 21.)
Aangetroffen in de
Collectie Henry II Fix
(HCO, Zwolle)